

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 31 sierpnia 2018 r.

DUS.II.053.564.2018.AK

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, po rozpatrzeniu petycji z dnia 13 czerwca 2018 r. w sprawie podwyższenia najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy o kwotę co najmniej 1000 zł, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), zawiadamia, że przedmiotowa petycja została rozpatrzona negatywnie.

Uzasadnienie

W dniu 13 czerwca 2018 r. do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wpłynęła petycja w której przedstawiony został postulat podniesienia (zrewaloryzowania) wysokości najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy co najmniej o kwotę 1000 zł. W uzasadnieniu petycji jej wskazuje między innymi, że wysokość najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy „nie stanowi nawet 50% wysokości najniższej płacy, tj. 2100 zł”. Podnosi również, że „zgodnie z tym co pisał i pisze nadal ZUS przy swoich decyzjach waloryzacyjnych, najniższa renta powinna wynosić 80% najniższego uposażenia”. Jednocześnie petycji dla zobrazowania problemu niskiej wysokości świadczeń rentowych opisuje swoją indywidualną sytuację.

Odnosząc się do wyrażonego w petycji postulatu, na wstępie należy wskazać, że zasadniczym celem świadczeń przyznawanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym, które nie mogą kontynuować pracy zarobkowej z przyczyn naturalnych (tj. po osiągnięciu określonego przez przepisy wieku emerytalnego) lub w wyniku utraty zdolności do pracy z powodu stanu zdrowia. Źródłem

finansowania emerytur i rent są odprowadzane od osiągniętych przychodów składki na ubezpieczenia społeczne.

Sposób ustalania wysokości emerytur i rent określa szczegółowo ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.). Wysokość należnego świadczenia emerytalno-rentowego związana jest zarówno z długością okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i z wysokością wynagrodzenia osiąganego w trakcie aktywności zawodowej, będącego podstawą wymiaru składek na te ubezpieczenia. Zasadniczo im dłużej dana osoba pracowała i im wyższe składki opłacała, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. Innymi słowy, im bardziej ubezpieczony partycypował w tworzeniu dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym większym stopniu ma on prawo z nich korzystać w postaci emerytury lub renty. Krótki okres pracy i niskie wynagrodzenie otrzymywane w czasie aktywności zawodowej oznaczają niskie świadczenie emerytalne bądź rentowe.

Świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, zabezpieczającym przed skutkami częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu przed osiągnięciem wieku emerytalnego, jest renta z tytułu niezdolności do pracy. Przy ustalaniu wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy brane są pod uwagę następujące elementy:

1. część socjalna, jednakowa dla wszystkich ubezpieczonych, równa 24% kwoty bazowej (tj. przeciętnego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone składki na ubezpieczenia społeczne – art. 53 ust. 1 w zw. z art. 19 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), niezależnie od długości stażu ubezpieczeniowego i podstawy wymiaru składek,
2. część indywidualna, zależna od długości okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz od wysokości zarobków z określonego okresu ubezpieczenia, przyjętych do obliczenia podstawy wymiaru (po 1,3% podstawy wymiaru renty za każdy rok okresów składkowych oraz po 0,7% podstawy wymiaru renty za każdy rok okresów nieskładkowych),
3. tzw. staż hipotetyczny – okres przypadający od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia, w którym rencista osiągnąłby wiek emerytalny 60 lat; okres ten uwzględniany jest w rozmiarze nie większym niż brakujący do pełnych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Renta dla osoby częściowo niezdolnej do pracy wynosi 75% renty obliczonej dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy.

W tym miejscu należy wskazać, że świadczenia przyznawane z powszechnego systemu emerytalno-rentowego nie mają charakteru świadczeń socjalnych, przyznawanych według potrzeb, np. ze względu na trudną sytuację materialną, czy też niemożność podjęcia jakiegokolwiek pracy. Wymiar tych świadczeń jest powiązany z indywidualnym przebiegiem ubezpieczenia konkretnej osoby, zaś ich wypłata ma na celu zastąpienie ubezpieczonemu utraconego zarobku, który w przypadku pozostawiania zdolnym do pracy osiągnąłby on własną aktywnością zawodową.

Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych gwarantują natomiast minimalną wysokość świadczeń osobom pobierającym w okresie ubezpieczenia niskie wynagrodzenie. Jeśli więc wysokość ustalonej renty jest niższa od kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, ulega ona podwyższeniu z urzędu do kwoty najniższego, gwarantowanego przez państwo świadczenia.

Odnosząc się do postulatu podniesienia wysokości rent z tytułu niezdolności do pracy, pragnę wskazać, że w ramach systemu ubezpieczeń społecznych do podstawowych instrumentów oddziałujących na sytuację materialną emerytów i rencistów należy waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych. Ekonomiczna i społeczna funkcja waloryzacji polega na przeciwdziałaniu deprecjacji świadczeń, czyli realnemu spadkowi ich siły nabywczej, co powinno przeciwdziałać wpadaniu emerytów i rencistów w sferę ubóstwa.

Od 2008 roku w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych funkcjonuje reguła corocznej waloryzacji emerytur i rent. Wskaźnik waloryzacji odpowiada średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym, zwiększonemu o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Mechanizm waloryzacji polega na pomnożeniu kwoty świadczenia oraz podstawy jego wymiaru przez wskaźnik waloryzacji i jest korzystny dla świadczeniobiorców, ponieważ poza wzrostem cen uwzględnia także – częściowo – wzrost płac.

Emerytury i renty waloryzowane są 1 marca każdego roku w taki sposób, aby nie traciły swej siły nabywczej w relacji do kosztów utrzymania, a – w miarę możliwości finansowych budżetu państwa i Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – realnie wzrastały. Waloryzacja ma zatem zapobiec obniżaniu poziomu materialnego życia emerytów i rencistów w warunkach wzrostu cen. W ostatnich latach, w zależności od sytuacji gospodarczej, przeprowadzana była waloryzacja procentowa, kwotowa, procentowo-kwotowa lub były przyznawane dodatki do świadczeń.

Z uwagi na niski wskaźnik waloryzacji w 2016 r., obok ustawowej waloryzacji procentowej, wypłacone zostały jednorazowe dodatki pieniężne dla niektórych emerytów i rencistów. Wysokość przysługującego dodatku zależała od wysokości otrzymywanego świadczenia i wynosiła od 50 zł do 400 zł. Wypłacony dodatek nie podlegał opodatkowaniu, ani nie była od niego naliczana składka na ubezpieczenie zdrowotne.

Mając na względzie ochronę osób pobierających najniższe świadczenia emerytalno-rentowe oraz w związku z niskim wskaźnikiem waloryzacji, w 2017 r. podwyższono gwarantowane, najniższe świadczenia emerytalno-rentowe oraz wprowadzono zmiany w zasadach waloryzacji świadczeń. Wszystkie świadczenia emerytalno-rentowe uległy podwyższeniu prognozowanym wskaźnikiem waloryzacji, z gwarancją minimalnej kwoty podwyżki na poziomie 10 zł. Dzięki temu najniższe świadczenia zostały podwyższone w stopniu większym, niż gdyby przeprowadzono waloryzację na dotychczas obowiązujących zasadach. Ponadto podwyższone zostały kwoty najniższych świadczeń emerytalno-rentowych. Od dnia 1 marca 2017 r. kwota najniższej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy wzrosła z kwoty 676,75 zł do kwoty 750 zł, co oznaczało wzrost wysokości tego świadczenia o 73,25 zł, tj. o 10,8%. Z kolei najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy wzrosła z kwoty 882,56 zł do kwoty 1000 zł, co oznaczało jej wzrost o 117,44 zł, tj. o 13,3%. Oba wskazane wyżej rozwiązania stanowiły wsparcie dla najuboższych grup emerytów i rencistów, przy zachowaniu wartości realnej wszystkich emerytur i rent.

Z kolei w 2018 r. wskaźnik waloryzacji emerytur i rent ukształtował się na poziomie 102,98%, co oznaczało jeden z wyższych wzrostów świadczeń emerytalno-rentowych w ostatnich latach. W ramach tej waloryzacji od dnia 1 marca 2018 r. najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy wzrosła do kwoty 772,35 zł, zaś najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy do kwoty 1029,80 zł.

Prognozy makroekonomiczne wskazują, że w 2019 r. wskaźnik waloryzacji wyniesie co najmniej 103,26%, co oznacza, że będzie on wyższy od wskaźnika z 2018 r. Powyższe przełoży się na większy wzrost świadczeń emerytalno-rentowych w nadchodzącym roku.

Realizacja wyrażonego w petycji postulatu zwiększenia kwoty najniższej renty o kwotę co najmniej 1000 zł oznaczałaby wzrost najniższej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do kwoty 1772,35 zł, zaś renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy do kwoty 2029,80 zł. Powyższe oznaczałoby około dwukrotny wzrost wysokości najniższych świadczeń rentowych. Należy zauważyć, że przedstawiona przez petycji propozycja wzrostu świadczeń rentowych pozostawałaby bez związku z omówionym wyżej mechanizmem waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych.

Odnosząc się do tego postulatu, należy podkreślić, że eliminacja zagrożenia ubóstwem wśród polskich rodzin, w tym wśród emerytów i rencistów, stanowi jeden z głównych celów polityki społecznej państwa. Również w ramach polityki ubezpieczeń społecznych stale poszukiwane są rozwiązania zmierzające do poprawy sytuacji emerytów i rencistów znajdujących się w najtrudniejszym położeniu, uwzględniające z jednej strony potrzeby socjalne świadczeniobiorców, a z drugiej bieżącą sytuację gospodarczą, stan budżetu państwa i finansów ubezpieczeń społecznych. Problem wysokości świadczeń emerytalno-rentowych oraz ich waloryzacji jest niewątpliwie jednym z bardziej drażliwych i szeroko komentowanych, co wynika z niemożności zaspokojenia oczekiwań wszystkich świadczeniobiorców. O wadze tego zagadnienia najlepiej świadczy fakt, że na przestrzeni lat wielokrotnie zmieniano zarówno zasady waloryzacji, jak i mechanizm jej przeprowadzania, starając się znaleźć jak najlepsze dla ogółu społeczeństwa rozwiązanie. Niemniej jednak przy realizacji systemowych procesów zmian i przeobrażeń zawsze uwzględniony musi być fakt, że wszelkie korekty muszą stanowić kompromis pomiędzy oczekiwaniami społecznymi a realiami ekonomicznymi.

Dlatego też, rozumiejąc położenie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w tym w szczególności rencistów pobierających najniższe renty z tytułu niezdolności do pracy, należy pamiętać, że nieodłącznym elementem wprowadzania ewentualnych zmian w zakresie wysokości świadczeń czy ich waloryzacji zawsze są możliwości finansowe państwa. Ubezpieczenia emerytalno-rentowe są bowiem w znacznym stopniu dofinansowywane z budżetu państwa, którego możliwości są ograniczone. W ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej postulat dotyczący podniesienia najniższych rent z tytułu niezdolności do pracy co najmniej o kwotę 1000 zł w obecnych warunkach nie może zostać zrealizowany. Zakres ochrony realnej wartości świadczeń określają zasady waloryzacji, które z jednej strony powinny odzwierciedlać oczekiwania emerytów i rencistów, z drugiej zaś muszą uwzględniać finansowe możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa, będącego gwarantem jego wypłacalności.

W świetle powyższych wyjaśnień, przedstawiony w petycji postulat został rozpatrzony negatywnie.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Handwritten signature and official stamp of the Social Security Fund (ZUS). The stamp includes the text "ZUS" and "FUNDUSZ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH".